

RETTEEN I HORSENS DOM

afsagt den 16. oktober 2023

Sag BS-47715/2020-HRS

A

(advokat Anette Kusk ved advokatfuldmægtig Rikke Nipgaard Laursen)

mod

Miljø- og Fødevareklagenævnet
(advokat Louise Solvang Rasmussen)

Denne afgørelse er truffet af dommer Iben Lihme Degnbol.

Sagens baggrund og parternes påstande

Retten har modtaget sagen den 4. december 2020.

Sagen drejer sig om gyldigheden af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 25. juni 2020.

Sagsøger, A, har nedlagt påstand om, at Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 25. juni 2020 i sagsnr. 20/02902 er ugyldig.

Sagsøgte, Miljø- og Fødevareklagenævnet, har nedlagt påstand om frifindelse.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Oplysningerne i sagen

A etablerede i 2018 en 700 m² kunstgræsplæne og et stengærde på sin ejendom Adresse 1 i Ry. Ejendommen er beliggende ned til Rye Mølle Sø, og arealet med kunstgræsplænen og stengærdet er beliggende inden for søbeskyttelseslinjen.

Den 9. januar 2020 traf Skanderborg Kommune, efter at være blevet gjort bekendt med etableringen, afgørelse om afslag på ansøgning om lovliggørende dispensation til at beholde kunstgræs og stengærde. Kommunen meddelte samtidig A et påbud om senest den 10. januar 2021 at fjerne kunstgræsset og stengærdet.

A påklagede den 6. februar 2020 kommunens afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 25. juni 2020 fremgår blandt andet:

” Stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation i sag om etablering af kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen i Skanderborg Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, jf. § 65, stk. 1, jf. § 78, stk. 1, 1. pkt.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Skanderborg Kommunes afgørelse af 9. januar 2020 om afslag på lovliggørende dispensation til etablering af kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen på matr. nr. Matr. Nr. 1, beliggende Adresse 1, 8680 Ry.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og gebyrbekendtgørelsens § 2.3 Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

...

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, må der ikke placeres bebyggelse, campingvogne eller lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra søer på 3 ha og derover (søbeskyttelseslinjen).

Hovedformålet med søbeskyttelseslinjen er at sikre søer som værdifulde landskabslementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

Det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at en myndighed skal foretage en konkret, individuel vurdering af en ansøgning om dispensation ud fra de hensyn, som skal varetages med dispensationsbestemmelsen.

En myndighed kan således ikke "sætte sit skøn under regel" ved på forhånd at beslutte ikke at ville meddele dispensation under nogen omstændigheder eller ved at opstille ufravigelige interne regler for, i hvilke tilfælde dispensationer vil kunne meddeles.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at Skanderborg Kommunes i sin afgørelse af 9. januar 2020 ikke har sat skøn under regel. Nævnet har herved navnlig lagt vægt på, at kommunen har foretaget tilsyn på ejendommen, og at afgørelsen indeholder en konkret og individuel vurdering af de hensyn, der varetages efter naturbeskyttelseslovens § 16.

Naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, er en forbudsbestemmelse, der suppleres af en række undtagelser i stk. 2 og stk. 3.

Forbuddet gælder ifølge § 16, stk. 2, nr. 2, ikke for beplantning i eksisterende haver. Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at kunstgræsset og stengærdet ikke er omfattet af undtagelsen, idet der ikke er tale om beplantning, men et syntetisk materiale, der ligner naturligt græs.

I henhold til naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3, kan der i lovligt etablerede haver, uanset forbuddet i stk. 1, placeres mindre bygninger, anlæg og installationer i tilknytning til boligen og højst 15 m fra denne. Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at kunstgræsset og stengærdet ikke er omfattet af undtagelsen fra forbuddet. Nævnet har herved lagt vægt på, at kunstgræsset og stengærdet ikke er etableret i tilknytning til boligen, idet det fremgår af luftfotos, at kunstgræsset på det nærmeste sted er etableret ca. 20 m fra boligen.

Da det ansøgte ikke er omfattet af en undtagelsesbestemmelse i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, nr. 2 og § 16, stk. 3, kræver det dispensation fra forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1.

Efter naturbeskyttelseslovens § 69, stk. 1, kan Miljø- og Fødevareministeren ophæve eller reducere søbeskyttelseslinjen. Baggrunden vil typisk være, at en kommune i forbindelse med lokalplanlægning ansøger om ophævelse eller reduktion af beskyttelseslinjen, men reduktionen kan også gennemføres som en generel reduktion af beskyttelseslinjen, hvor der ikke udarbejdes lokalplanlægning for området.

Hvis der er tale om en generel reduktion af beskyttelseslinjen for et eksisterende, sammenhængende byområde, hvor der ikke er taget stilling til mulig bebyggelse, udstykning, mv., og hvor reduktionens eneste formål er at forenkle administrationen af beskyttelseslinjen, er der som ud-

gangspunkt ikke grund til at skærpe dispensationspraksis. Dispensationsansøgninger vil i disse tilfælde blive vurderet på samme måde, som dispensationsansøgninger ved ikke-reducerede beskyttelseslinjer.

Hvor der er sket en generel reduktion af beskyttelseslinjen, må uafklarede spørgsmål derfor løses konkret ved kommunalbestyrelsens dispensation fra forbuddet, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1.

Skov- og Naturstyrelsen har i sin afgørelse af 19. december 1994 foretaget en generel reduktion af bygge- og beskyttelseslinjer for byzonen i Ry by, således at den følger den eksisterende bebyggelse på daværende tidspunkt. Da reduktionen har en mere generel karakter uden konkret stillingtagen til fremtidigt byggeri på de enkelte ejendomme finder Miljø- og Fødevareklagenævnet, at spørgsmålet om dispensation skal vurderes efter den almindelig praksis efter naturbeskyttelseslovens § 16.

Ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensation, er det efter Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis afgørende, om formålet med kunstgræsset og stengærdet er så væsentligt, at den generelle beskyttelsesinteresse bør vige.

Efter praksis har det også betydning, om en dispensation kan medføre præcedens i strid med formålet med forbuddet. I vurderingen af den enkelte sag indgår derfor overvejelser om, hvilken betydning en dispensation kan få for fremtidige sager. Hvis der meddeles dispensation, skal andre lignende sager som udgangspunkt behandles på samme måde. Efter praksis vejer den generelle beskyttelsesinteresse tungt, uanset at den enkelte sag kan have begrænset betydning.

Kunstgræsset og stengærdet er opført uden forudgående ansøgning om dispensation. Som udgangspunkt skal sagen vurderes på samme måde, som hvis der var indgivet ansøgning, og det ansøgte ikke allerede var opført.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder ud fra en samlet vurdering af sagen, at der ikke foreligger forhold, der kan begrunde en dispensation til det ansøgte.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har vurderet, at kunstgræsset og stengærdet på væsentlig måde ændrer det naturlige dyre- og planteliv på ejendommen på trods af, at det ikke begrænser udsynet til eller indsynet fra søen. Nævnet har herved lagt vægt på omfanget af det ansøgte, der er beliggende direkte ned til Rye Mølle Sø i et område, hvor de øvrige ejendomme langs søen fremstår ubebyggede og med naturlig bevoksning på arealerne nærmest søen.

Det har desuden indgået i Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering, at hovedformålet med søbeskyttelseslinjen bl.a. er at sikre søer og søbredder som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv, og at klagenævnets praksis vedrørende ændringer inden for søbeskyttelseslinjen, der ikke forstyrrer udsynet til søen, men ændrer det naturlige plante- og dyreliv, er restriktiv.

Herudover har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at det ansøgte er anlagt på arealer, der i Skanderborg Kommunes Kommuneplan 2017 er udpeget som bevaringsværdigt landskab og økologisk forbindelse, og at en dispensation til et større anlæg som det ansøgte, vil medføre en uønsket præcedens.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder desuden, at det anførte om værdispildsbetragtninger ikke kan føre til et andet resultat, da søbeskyttelseslinjen ikke har til formål at varetage sådanne hensyn.

...

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Skanderborg Kommunes afgørelse af 9. januar 2020 om afslag på lovliggørende dispensation til etablering af kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen på matr. nr. Matr. Nr. 1 , beliggende Adresse 1 , 8680 Ry.

..."

Forklaringer

A og skønsmand Tenna Riis har afgivet forklaring.

A har forklaret, at der, da han flyttede ind på Adresse 1 i Ry, var almindeligt græs på plænen ned mod søen, hvor der blev leget en del. Hans to sønner, der i dag er 12 og 14 år, spillede meget fodbold, hvilket ødelagde græsplænen, og han blev, på grund af de huller der opstod, bekymret for, at de skulle komme til skade. Ved at plane ud og lægge kunstgræs på, ville de kunne bruge plænen i større omfang og også om vinteren. Kunstgræsplænen betyder, at hans sønner leger meget ud i haven i stedet for at sidde inde. Det har været en god investering, som han er glad for.

Da han etablerede banen, kendte han ikke til "søbeskyttelseslinjen" og reglerne herom. Han søgte efter en leverandør af kunstgræs og fandt frem til Selskab 1 i Silkeborg. Hans krav var, at det skulle være kunstgræs, som kunne holde til, at man legede på det, og som var miljøvenligt. Han har på sportsbaner rundt omkring set gummigranulat, hvilket han ikke ville have ind i sin have.

Selskab 1 foreslog derfor det kunstgræs, der nu er anlagt. Han fik bekræftet, at kunstgræsset var miljøvenligt. Kunstgræsset skal ikke behandles. I stedet for gummigranulat er der sand, som kan forsvinde med tiden. Han har ikke aktuelt måtte fylde sand på. Der kommer ukrudt op gennem plænen. Hans forældre plejer at luge den, men han har bedt dem holde pause, så retten kunne se ukrudtet.

Før etableringen af kunstgræsplænen var haven nogenlunde jævn, men den er jævnet lidt mere ud, og jorden ned mod søen er hævet nogle få centimeter. Det

betyder, at der skal mere til, før kunstgræsset kommer under vand, end der skulle tidligere. Den tidligere græsplæne var en almindelig "tom" græsplæne. Da han modtog kommunens brev i marts 2019, ekstraktens side 69, fik han sin kaffe galt i halsen. Han modtog brevet en lørdag og forsøgte at undersøge, hvad det drejede sig om. Om mandagen den 1. april 2019 ringede han til kommune for at høre, om de ikke kunne tage en dialog om det, da han slet ikke forstod det. Han havde en god dialog med kommunen, som havde brug for at vide mere. Han noterede ned, hvad de havde brug for og gik i gang med at indsende de relevante oplysninger, herunder oplysningerne fra leverandøren af kunstgræsplænen. Han fik at vide af kommunen, at det var en beboer i nr. 56, der havde henvendt sig om plænen, og at der ikke ville være nogen sag, hvis ikke, han havde henvendt sig. Kommunen sagde også, at der ikke var nogen akut miljøfare ved kunstgræsplænen. Efter han havde sendt de relevante ting ind, ringede han til kommunen og gav udtryk for, at han håbede, at det ville løse sagen. Kommunen sagde, at han ikke skulle regne med, at det løste sig, og han opfordrede dem derfor til at komme ud og se kunstgræsplænen og terrænreguleringen. En person fra kommunen kom ud og besigtigede plænen. Efter han havde fået advokat på, og han fornemmede, at den endelige afgørelse var på vej, kom kommunen igen på hans opfordring ud og så kunstgræsplænen. Ved besigtigelsen var der en god dialog. Repræsentanterne fra kommunen fortalte ham, at kommunen ikke tidligere havde haft lignende sager, og de havde heller ikke kunnet finde lignende sager fra andre kommuner. De fortalte ham, at deres job var at sikre sig, at det var dokumentation for, at det var ok gennem fx lignende sager, og hvis der ikke var det, ville deres svar altid være nej.

Kommunen gav udtryk for, at de godt kunne forstå hans synspunkt, men at de ikke ville kunne overskue konsekvensen af, hvis alle gjorde det samme som ham. Han var overrasket over, at kommunen ikke ville dykke dybere ned i det, men var samtidig glad for, at de gav udtryk for at forstå ham. Det tog ca. 9 måneder at etablere plænen. Da han modtog kommunens afgørelse om påbud ca. 1½ år efter etableringen, forstod han det stadig ikke. Når han læser lovgivningen på området, ændrer det ikke hans synspunkt. Han ville have gjort det samme, hvis han havde kendt til reglerne. Han talte med sin advokat, og de blev enige om at gå videre med sagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Tenna Riis har som skønsmand forklaret, at hun er professor ved Institut for Biologi på Aarhus Universitet. Hun har arbejdet med ferskvandsbiologi, vandløb og søer i 20-25 år. Hun kan vedstå den udarbejdede skønserklæring. Når det fremgår af svarene på spørgsmål 1 a og 1c, at både en almindelig have og en kunstgræsplæne kan være årsag til mikroplastforurening, menes der, at brugen af en almindelig have også kan medføre forurening. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis man har en trampolin, bruger en plastikskovl, et plastiknet, eller andre plastikmaterialer, som afgiver plast til omgivelserne.

Til svaret på spørgsmål 1b, hvorefter kunstgræsplænen ikke har betydning for lateralspredningen af de emergente planter hen langs bredden, har hun forklaret, at søbredden er en del af søens økosystem, og nogle af planterne spreder sig med rødder, mens andre spreder sig med luft og dyrespredning. Det, hun har beskrevet er, at den laterale spredning i overgangszonen mellem sø- og land ikke var påvirket. Hun vurderede, at det ikke var nødvendigt at se sø, kunstgræsplæne og stengærde for at besvare spørgsmålene, da hun havde fotos fra området.

Konklusionen under svaret på spørgsmål 3 a om at "kun få arter etablerer sig" har hun besvaret ud fra fotoet af kunstgræsplænen. Tilstedeværelsen af en kunstgræsplæne vil sortere nogle normalt forekommende arter på en naturlig søbred væk. Hun kan ikke udelukke, at der kan være flere arter, end dem man kan se på billedet. Om det har positiv indvirkning på dyrespredning, afhænger af, hvilke arter og hvilke dyr der er tale om. Ferskvandsdyrene har brug for den naturlige søbredsvegetation for at emergere. Det findes hverken i en almindelig eller i en kunstgræsplæne.

Parternes synspunkter

A har i sit påstandsdokument anført:

"...

3.1 Hovedanbringender

Det gøres overordnet set gældende, at den af A etablerede kunstgræsplæne ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16. A har derfor ikke handlet i strid med naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1 ved at etablere kunstgræsplænen på sin ejendom.

Subsidiært gøres det gældende, at kunstgræsplænen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, litra b, hvorefter forbuddet efter naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1 ikke gælder for beplantning i eksisterende haver. A har derfor ikke handlet i strid med naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1 ved at etablere kunstgræsplænen på sin ejendom.

Hvis retten måtte finde, at den etablerede kunstgræsplæne er omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, gøres det gældende, at A har krav på dispensation til den etablerede kunstgræsplæne efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1.

Derudover gøres det gældende, at A har krav på dispensation til den etablerede stensætning efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1.

3.2 Kunstgræsplænen er ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1

Det gøres gældende, at etableringen af kunstgræsplænen på A ejendom ikke udgør en overtrædelse af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1.

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, at der inden for søbeskyttelseslinjen ikke må placeres "bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet". Det gøres gældende, at etablering af kunstgræs hverken kan sidestilles med placering af bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretagelse af beplantning eller ændringer i terrænet. Etablering af kunstgræs er som følge heraf ikke omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16, og det kræver derfor heller ikke dispensation.

Det fremgår ikke direkte af Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 25. juni 2020, hvorfor klagenævnet vurderer, at kunstgræsplænen falder ind under bestemmelsen. Klagenævnets vurdering af, at kunstgræsset er omfattet af bestemmelsen, er således ikke begrundet.

Det kan dog konstateres, at det er Miljø- og Fødevarerklagenævnets opfattelse, at "der [med kunstgræsset] ikke er tale om beplantning ...", jf. bilag 1, side 8.

Videre gøres det gældende, at etableringen af kunstgræsset på A ejendom er en bagatelmæssig ændring, som ikke er omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16. Etableringen af kunstgræs kræver på denne baggrund heller ikke dispensation.

Kunstgræsplænen er af mærket "San Sio" og har en tykkelse/højde på 32 mm. Kunstgræsplænen er af en kvalitet og en farve, der sikrer, at det ligner naturligt græs mest muligt. Kunstgræsset er desuden uden gumigranulat af hensyn til miljøet samt plante- og dyrelivet, ligesom produktet er permeabelt, hvorved det sikres, at regnvand kan trænge gennem kunstgræsset. På denne måde kan der vokse naturligt græs og ukrudt i kunstgræsset.

Der er med andre ord ikke tale om et "sædvanligt" kunstgræsplæne.

Der skal særligt henvises til det fremlagte foto i bilag 5, hvor kunstgræsset ligger direkte op ad naboejendommens naturlige græsplæne. Som

det fremgår, er der alene en lille synlig forskel på de to græsplæner, der primært kommer til udtryk ved længden på græsset.

Der skal ligeledes henvises til de fremlagte fotos i bilag 6-7. Som det fremgår, er der plantevækst i kunstgræsset. Det bemærkes, at disse fotos blev taget den 14. marts 2020, hvor vækstsæsonen kun var i sin spæde opstart.

Da der var naturligt græs på A ejendom inden etableringen af kunstgræs, er der således alene sket en bagatelmæssig synlig ændring.

For så vidt angår de landskabelige og naturmæssige hensyn, der varetages ved administrationen af søbeskyttelseslinjer, skal der henvises til de tekniske specifikationer af kunstgræsset (bilag 14). Dette taler ligeledes for, at der alene er foretaget en bagatelmæssig ændring.

Videre henvises der til Skanderborg Kommunes afgørelse af 9. januar 2020 (bilag 2, s. 5/10), hvoraf bl.a. følgende fremgår:

"Der lægges desuden vægt på, at en dispensation kan få uheldig præcedens, idet større strækninger med kunstgræs nær søer og åer tilsammen vurderes at have væsentlige negative konsekvenser for plante- og dyreliv, selvom betydningen af en enkelt ejendom med kunstgræs i sig selv er begrænset."
(minunderstregning)

Samt til Skanderborg Kommunes notat af 13. juni 2018 (bilag 15):

"Vi [Skanderborg Kommune] har derfor vurderet, at sagen ikke bliver prioriteret, men blot lagt i sagskøen. Jeg har talt med Overflade-gruppe, og de melder tilbage, at de ikke anser banen som en akut miljømæssig fare." (min understregning)

Som det fremgår, har Skanderborg Kommune vurderet, at etableringen af kunstgræsplæne og stengærde på A ejendom er af begrænset betydning. Dette taler også for, at der alene er tale om en bagatelmæssig ændring.

Derudover skal det også fremhæves, at Skanderborg Kommunes afgørelse er dateret den 9. januar 2020. Som beskrevet indledningsvist indeholder afgørelsen et påbud, hvorefter min klient senest den 10. januar 2021 skal fjerne kunstgræsplænen og stensætningen, der er etableret på ejendommen indenfor søbeskyttelseslinjen.

Påbudsfristen er på 1 år, hvilket må betragtes som et udtryk for, at etableringen af kunstgræs ikke skaber nogen overhængende fare for hverken plante- eller dyreliv. Det skal fremhæves, at kunstgræsplænen på

A ejendom blev etableret i maj 2018. Dette betyder, at kunstgræsplænen har været på ejendommen i mindst 2 år og 7 måneder den 10. januar 2021, hvor påbudsfristen udløber.

Endelig bemærkes det, at Skanderborg Kommune har været vidende om kunstgræsplænen etablering siden juni 2018, idet kommunen først tog egentlige sagsbehandlingsskridt ultimo marts 2019. I den mellemliggende periode var sagen derimod ikke prioriteret af kommunen.

Der henvises til Skanderborgs notat af 11. juni 2018 (bilag 8):

"Desuden blev han oplyst, at sagen ikke nødvendigvis ville blive prioriteret ..."

Samt til Skanderborgs notat af 12. juni 2018 (bilag 15):

"Jeg har i dag fået oplyst af naboen, at banen på Adresse 1 er etableret. Vi har derfor vurderet, at sagen ikke bliver prioriteret."

Det gøres gældende, at disse forhold også taler for, at der alene er tale om en bagatelmæssig ændring. Hvis der var tale om en overhængende fare for plante- og dyreliv, havde Skanderborg Kommune naturligvis prioriteret sagen.

3.3 Forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1 gælder ikke beplantning i eksisterende haver

Såfremt retten måtte finde, at etableringen af kunstgræsplænen på A ejendom er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, gøres det gældende, at etableringen af kunstgræsplænen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, nr. 2, hvorefter forbuddet i stk. 1 ikke gælder for beplantning i eksisterende haver.

Etableringen af kunstgræs på A ejendom kræver på denne baggrund ikke dispensation. Ifølge Vejledning om Naturbeskyttelsesloven udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, i 1993, pkt. 7.3.2, defineres eksisterende haver inden for søbeskyttelseslinjer som haver, hvor der var lovlig bevoksning før 1. september 1977.

A hus blev opført på ejendommen i 1913, og arealet inden for søbeskyttelseslinjen har siden dette tidspunkt været anvendt som have. Arealet inden for søbeskyttelseslinjen på A ejendom er derfor en eksisterende have i naturbeskyttelseslovens forstand, og såfremt etableringen af kunstgræs sidestilles med beplantning, er dette omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, nr. 2.

3.4 Dispensation fra søbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1

Såfremt retten måtte finde, at etableringen af kunstgræsplænen på A ejendom er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, men ikke af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, gøres det gældende, at der i sagen foreligger forhold, som begrunder, at A har krav på dispensation til kunstgræsplænen, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1.

Det gøres under alle omstændigheder gældende, at der i sagen foreligger forhold, som begrunder, at A har krav på dispensation til stensætningen, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1.

3.4.1 Kunstgræs og stengærde udgør ikke en væsentlig påvirkning

Det gøres gældende, at etableringen af kunstgræs og stengærde på A ejendom ikke udgør en væsentlig påvirkning af de landskabelige og naturmæssige hensyn, der varetages ved administrationen af søbeskyttelseslinjer.

Der henvises til Skanderborg Kommunes afgørelse (bilag 2 s. 5/10), hvor kommunen beskriver betydningen af en enkelt ejendom med kunstgræs som begrænset.

Herudover henvises der igen, til Skanderborg Kommunes notat (bilag 15), hvor det fremgår, at kommunen ikke prioriterer sagen, da banen ikke anses som en akut miljømæssig fare.

Kunstgræsset forringer ikke levevilkårene for plante- og dyreliv, idet kunstgræsset både tillader regnvand at trænge igennem og tillader naturligt græs og ukrudt at vokse igennem kunstgræsset, hvorfor formålet med søbeskyttelseslinjen efterkommes. Der henvises til de fremlagte fotos i bilag 6-7.

Det gøres desuden gældende, at der ikke set fra søsiden mod land eller omvendt er sket en visuel ændring af landskabet.

3.4.2 Forholdene er underlagt en mindre restriktiv dispensationspraksis

Ejendommen har et anlagt haveanlæg, der har været anvendt som have, siden huset blev opført i 1913. Det gøres gældende, at der skal anlægges en mere lempelig vurdering og en mindre restriktiv dispensationspraksis, når der er tale om ændring af et haveanlæg på en ejendom belig-

gende i byzone, end hvis ejendommen var beliggende i landzone eller i et sommerhusområde.

Der henvises til naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3. Ifølge denne bestemmelse kan der i lovligt etablerede haver placeres mindre bygninger, anlæg og installationer mv. i tilknytning til boligen, uden at der kræves dispensation fra bestemmelsen i stk. 1.

Bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3 udgør således en undtagelse til forbuddet i stk. 1. Undtagelsen i stk. 3 har til formål at give ejere af ejendomme, der ligger indenfor en søbeskyttelseslinje, de samme muligheder for at kunne indrette deres haver med mindre bygninger, anlæg og installationer mv., som normalt kan opføres uden for søbeskyttelseslinjer.

Undtagelsen i stk. 3 gælder for lovligt etablerede haver, der ifølge naturbeskyttelseslovens § 15a, stk. 4 defineres som værende bygningsnære arealer i forbindelse med boliger og tilsvarende bebyggelse til beboelse, der er undergivet en vis kultivering eller vedligeholdelse og ikke længere dyrkes eller anvendes landbrugsmæssigt.

Da det areal, hvorpå A har etableret kunstgræs og stengærde, hører under denne definition, udgør arealet en have i naturbeskyttelseslovens forstand.

Uagtet etableringen af kunstgræs og stengærde, som A har foretaget på sin ejendom, ikke direkte er omfattet af undtagelsen i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3, må denne bestemmelse betragtes som et udtryk for, at der skal være større mulighed for at ændre arealer, der ifølge loven defineres som værende en have. Dette taler for en mere lempelig vurdering og en mindre restriktiv dispensationspraksis ved administrationen af søbeskyttelseslinjen i denne sag.

3.4.3 Omkostninger til fjernelse af kunstgræs og stengærde

Det gøres gældende, at der vil være betydelige omkostninger forbundet med fjernelse af såvel kunstgræsplænen som stensætningen. Det fremgår af bilag 16, at det vil koste kr. 130.000,00 at fjerne kunstgræsset og stensætningen.

Det gøres gældende, at der ikke er proportionalitet mellem de omkostninger, der er forbundet med fjernelse af kunstgræsplæne og stengærde fra A ejendom, og hensynene bag naturbeskyttelseslovens regler om søbeskyttelseslinjer.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 25. juni 2020 påfører min klient betydelige omkostninger, som ikke står i rimeligt forhold til de miljømæssige fordele, der måske opnås ved fjernelse af kunstgræs og stengærde. Det skal gentages, at der er tale om et bagatelagtigt forhold, hvis der overhovedet er tale om en tilsidesættelse af søbeskyttelseslinjen.
...”

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i sit påstandsdokument anført:

” ...

3.1 Overordnet

Til støtte for påstanden om frifindelse gøres det gældende, at Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 25. juni 2020 (bilag 1) er lovlig og gyldig.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har med rette stadfæstet Skanderborg Kommunes afslag af 9. januar 2020 (bilag 2) på lovliggørende dispensation fra søbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, til bibeholdelse af kunstgræsbanen og stengærdet inden for søbeskyttelseslinjen på matr.nr. Matr. Nr. 1, beliggende Adresse 1, 8680 Ry.

Afgørelsen er ikke truffet på et mangelfuldt eller fejlagtigt grundlag, og den er ikke behæftet med mangler, som medfører, at afgørelsen er ugyldig. Der er ikke under retssagen, herunder ved det gennemførte syn og skøn, fremkommet væsentligt nyt af betydning for sagen i forhold til nævnets afgørelsesgrundlag, og sagsøgeren har ikke påvist noget grundlag for at tilsidesætte nævnets afgørelse.

3.2 Kunstgræsbane og stengærde er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1

Efter naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, må der ikke placeres bebyggelse, campingvogne eller lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra søer på 3 ha og derover (søbeskyttelseslinjen). Hovedformålet med søbeskyttelseslinjen er at sikre søer som værdifulde landskabelementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

Naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, er en forbudsbestemmelse, der suppleres af en række undtagelser i stk. 2 og stk. 3. Bestemmelsen omfatter de etablerede ændringer på sagsøgerens ejendom, medmindre forholdene konkret falder inden for undtagelserne til bestemmelsen. Dette er dog ikke tilfældet, jf. nærmere herom i afsnit 3.3 og 3.4.

Det bemærkes, at klagenævnets praksis er restriktiv i de tilfælde, hvor ændringer inden for søbeskyttelseslinjen medfører en ændring af det naturlige plante- og dyreliv, selvom det ikke forstyrrer udsynet til søen, jf. bl.a. MAD 1999.257. Kunstgræsbanen hindrer naturlig plantevækst og dermed levevilkårene for plante- og dyreliv, jf. også Skanderborg Kommunes e-mail af 8. maj 2019 (bilag 10), hvor kommunen sidestiller kunstgræsbanen med "belægning", hvilket ligeledes er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, jf. ordlyden "eller lignende". Det bemærkes, at skønserklæringen af 25. februar 2022 bekræfter dette.

3.2.1 Bagatelmæssig ændring

Sagsøgeren gør med støtte i dels kunstgræssets tekniske specifikationer (bilag 14) og dels de fremlagte fotos af kunstgræsbanen (bilag 3-7) gældende, at etableringen af kunstgræsset er en bagatelmæssig ændring, som derfor ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bestrider dette.

Etablering af en kunstgræsbane på 700 m² med stengærde placeret i umiddelbar tilknytning til søbredden, som det fremgår af luftfoto (bilag A), kan ikke anses som en bagatelmæssig ændring allerede på grund af sin størrelse og placering.

Det forhold, at der i et vist omfang kan indfinde sig plantevækst i den anlagte kunstgræsbane, jf. også Skanderborg Kommunes afgørelse (bilag 2, side 5), er ikke tilstrækkelig til, at kunstgræsbanen ikke vil påvirke det sønære areal som spredningskorridor og levested for dyr og planter. Selvom det fremgår af de tekniske specifikationer (bilag 14), at kunstgræsset er af en "miljøvenlig type" samt "permeabel", ændrer det ikke på, at belægningstypen er unaturlig i søbredder, og at belægningen hindrer søbreddens naturlige dynamik. Det bemærkes, at Skanderborg Kommune ved besigtigelse ikke kunne konstatere plantevækst i kunstgræsset (bilag B).

Det er uden betydning, at der efter sagsøgerens opfattelse er tale om en bagatelmæssig synlig ændring, jf. også ovennævnte MAD 1999.527, hvoraf det følger, at klagenævnets praksis er restriktiv, når ændringer

inden for søbeskyttelseslinjen medfører en ændring af det naturlige plante- og dyreliv, selvom det ikke forstyrrer udsynet til søen.

Nævnet bestrider, at Skanderborg Kommunes sagsbehandlingstid skulle være udtryk for, at der alene er tale om en "bagatelmæssig ændring". Sagen er således blevet behandlet af kommunen på lige vis med andre ulovlige forhold, der dog ikke udgør nogen direkte "akut miljømæssig fare", som det konstateres i kommunens telefonnotat af 13. juni 2018 (bilag 15). Dette ændrer imidlertid ikke på, at der er tale om et ulovligt forhold.

Det forhold, at Skanderborg Kommune i afgørelsen af 9. januar 2020 (bilag 2) vurderede, at betydningen af en enkelt ejendom med kunstgræs i sig selv er begrænset, støtter heller ikke sagsøgerens synspunkt om "bagatelmæssig ændring". Kommunens bemærkninger herom omhandler således spørgsmålet om den uhensigtsmæssige præcedensvirkning i strid med hovedformålet bag reglerne om søbeskyttelseslinjen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bestrider endvidere sagsøgerens synspunkt (bl.a. stævningen, side 5) om, at kommunens konkrete sagsbehandling og prioritering – herunder også kommunens beslutning om at sætte den administrative sag (påbuddet) i bero (bilag 17) som følge af nærværende sagsanlæg – skulle være udtryk for, at det etablerede skulle være en "bagatel". Det fremgår eksplicit af sagens oplysninger, jf. Skanderborg Kommunes bemærkninger af 27. februar 2020 til nævnet (bilag B), at kommunen ikke anså det etablerede for en bagatel, idet der er tale om en placering nær søen og i tilknytning til søbredden og rørskoven, som fungerer som spredningskorridor og levested for mange dyr og planter. Det bemærkes, at den fastsatte frist på 1 år til at efterkomme påbuddet er fastsat af hensyn til sagsøgeren.

3.3 Undtagelsen i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, nr. 2 – beplantning i eksisterende haver

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, nr. 2, at forbuddet efter naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, ikke gælder for beplantning i eksisterende haver.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har med rette vurderet (bilag 1, side 8), at kunstgræsbanen og stengærdet ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelsen, idet der ikke er tale om beplantning, men derimod om et syntetisk materiale, der ligner naturligt græs.

Det bemærkes, at sagsøgeren da heller ikke ses at have fremført særskilte synspunkter til støtte for, at der skulle være tale om beplantning, men alene har gjort gældende (stævningen, side 5), at "*såfremt etableringen af kunstgræs sidestilles med beplantning er dette omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 2, nr. 2.*"

3.4 Undtagelsen i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3 – mindre bygninger, anlæg og installationer i tilknytning til boligen og højst 15 meter fra denne

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3, at der i lovligt etablerede haver, uanset forbuddet i stk. 1, kan placeres mindre bygninger, anlæg og installationer i tilknytning til boligen og højst 15 meter fra denne.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har med rette vurderet (bilag 1, side 8), at kunstgræsbanen og stengærdet ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelsen, idet anlæggene ikke er etableret i tilknytning til boligen. Kunstgræsset er på det nærmeste sted placeret cirka 20 meter fra boligen (bilag A), og stengærdet er placeret endnu længere væk. Det bemærkes, at sagsøgeren synes at være enig i, at undtagelsen ikke finder anvendelse. Derimod er det sagsøgerens opfattelse, jf. stævningens afsnit 3.4.3, at undtagelsesbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3, skulle medføre, at der bør anlægges en mindre restriktiv dispensationspraksis i nærværende sag. Synspunktet, der bestrides, jf. også afsnit 3.5.1 nedenfor, er ikke siden uddybet af sagsøgeren.

3.5 Dispensation

3.5.1 Forholdet er omfattet af almindelig dispensationspraksis

Det bemærkes, som det korrekt er anført i Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse (bilag 1, side 8), at en generel reduktion af søbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 69, stk. 1, som udgangspunkt medfører, at der ikke er grundlag for at skærpe dispensationspraksis. Som det er oplyst i nævnets afgørelse (bilag 1, side 8-9), foretog Skov- og Naturstyrelsen i sin afgørelse af 19. december 1964 en generel reduktion uden konkret stillingtagen til fremtidigt byggeri, hvorfor nævnet har behandlet spørgsmålet om dispensation efter den almindelige praksis, jf. naturbeskyttelseslovens § 16.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bestrider sagsøgerens synspunkt om, at undtagelsesbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3, som ikke direkte finder anvendelse, skulle medføre, at der bør anlægges

en mindre restriktiv dispensationspraksis i nærværende sag. Synspunktet er uden støtte i hverken lovens ordlyd, forarbejder eller praksis, og det bestrides, at undtagelsesbestemmelsen skulle indebære et ønske fra lovgiver om, at der skal være større mulighed for at ændre forhold på beskyttede arealer, som ikke lever op til betingelserne i undtagelsesbestemmelsen, herunder kravet om tilknytning til boligen og højst 15 meter fra denne.

3.5.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i sin afgørelse særligt henvist til nævnets praksis (bilag 1, side 9), hvorefter det er afgørende, om formålet med det etablerede (kunstgræsbanen og stengærdet) er så væsentligt, at den generelle beskyttelsesinteresse bør vige.

Nævnet anførte samtidig (bilag 1, side 9), at det efter praksis har betydning, hvorvidt en dispensation kan medføre præcedens i strid med hovedformålet bag reglerne om søbeskyttelseslinjen. Om vægtningen af hensynene fremgår det direkte af nævnets afgørelse (bilag 1, side 9): "Efter praksis vejer den generelle beskyttelsesinteresse tungt, uanset at den enkelte sag kan have begrænset betydning."

I denne sag foreligger tungtvejende grunde til at beskytte det sønære dyre- og planteliv, idet der samtidig er fare for, at der dannes en uheldig præcedensvirkning i strid med hovedformålet bag reglerne i tilfælde af en meddelt dispensation. Såfremt de øvrige nærliggende ejendomme skulle meddeles samme dispensation og etablere lignende kunstgræsbaner, ville man risikere at ødelægge netop de levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv, som er hovedformålet med søbeskyttelseslinjen, hvorfor hensynet med rette har vejet tungt i nævnets afgørelse.

Nævnet lagde samtidig med rette vægt på, at klagenævnets praksis på området er restriktiv, jf. MAD 1999.267 (bilag 1, side 9), og at det etablerede er anlagt på arealer, der i Skanderborg Kommunes Kommuneplan 2017 var udpeget som bevaringsværdigt landskab og (potentielt) økologisk forbindelse.

Det bemærkes, at det er uden betydning for sagen, at det af nævnets afgørelse fremgår, at ejendommen er beliggende inden for et område, der er udpeget som "økologisk forbindelse" og ikke potentiel økologisk forbindelse, jf. afgørelsens beskrivelse af den dagældende kommuneplan, jf. planlovens § 11 a.

Det omhandlede areal, hvorpå sagsøgeren har anlagt en 700 m² stor kunstgræsplæne og et stengærde, er således ubestridt beliggende inden for søbeskyttelseslinjen og derved omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16. Hovedformålet med søbeskyttelseslinjen er bl.a. at sikre søer og søbredder som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv, og nævnet har – ud fra en samlet vurdering af sagen – fundet, at der ikke foreligger forhold, der kan begrunde en dispensation til kunstgræsplænen og stengærdet. Det er nævnets vurdering, at kunstgræsset og stengærdet på væsentlig måde ændrer det naturlige dyre- og planteliv på ejendommen på trods af, at det ikke begrænser udsynet til eller indsynet fra søen. Den planretlige betegnelse for området, jf. planlovens § 11 a, stk. 1, nr. 14, er ikke afgørende for denne vurdering.

3.5.3 Proportionalitet

Ud fra værdispildsbetragtninger gør sagsøgeren gældende (stævningen, side 7), at der ikke er proportionalitet mellem de omkostninger, der er forbundet med fjernelse af kunstgræsbanen og stengærdet, og hensynene bag naturbeskyttelseslovens regler om søbeskyttelseslinjer, idet sagsøgeren ikke mener, at de betydelige omkostninger på 130.000 kr., jf. det fremlagte tilbud (bilag 16), står i rimeligt forhold til de miljømæssige fordele.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i sin afgørelse (bilag 1, side 10) med rette anført, at værdispildsbetragtninger ikke kan medføre noget andet resultat.

Hertil bemærkes det, at kunstgræsset og stengærdet blev opført inden for søbeskyttelseslinjen uden forudgående ansøgning om dispensation, hvorved sagsøgeren påtog sig en risiko for på et senere tidspunkt at blive mødt med et påbud om fjernelse af disse anlæg.

...”

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Rettens begrundelse og resultat

Sagen angår gyldigheden af Miljø- og Fødevarerklagenavnets afgørelse af 25. juni 2020 om stadfæstelse af Skanderborg Kommunes afgørelse af 9. januar 2020 om afslag på lovliggørende dispensation til etablering af kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen på Adresse 1 i Ry.

Retten lægger som ubestridt til grund, at den på Adresse 1 etablerede kunstgræsplæne og det etablerede stengærde er placeret inden for beskyttelseszonen, og at der ikke forinden er givet dispensation hertil. Det lægges endvidere som ubestridt til grund, at det etablerede stengærde er omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, og at etableringen heraf kræver dispensation fra kommunalbestyrelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1.

A har gjort i første række gjort gældende, at kunstgræsplænen ikke er omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 1, subsidiært, at den er omfattet af undtagelsen i stk. 2, nr. 2, om "beplantning i eksisterende haver".

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 16 må der ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretage beplantninger eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 meter fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og de vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til den tidligere lovgivning. Hovedformålet med denne søbeskyttelseslinje er at sikre søer som værdifulde landskabslementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

Retten bemærker indledningsvist, at en kunstgræsplæne efter sin karakter ikke kan betragtes som beplantning. Det fremgår af undtagelsesbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 16, stk. 3, at der på trods af forbuddet i stk. 1, i visse nærmere angivne tilfælde vil kunne placeres mindre bygninger, anlæg og installationer i tilknytning til boligen og højst 15 meter fra denne, og som eksempel herpå nævnes terrasser, som derfor må anses for omfattet af forbuddet. Retten finder på den baggrund og sammenholdt med bestemmelsens formål, at en kunstgræsplæne, der ligesom en terrasse har karakter af en belægning, er omfattet af bestemmelsen.

Retten er, jf. det ovenfor anførte, enig med Miljø- og Fødevarerklagenævnet i, at kunstgræsplænen ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i § 16, stk. 2, nr. 2, om "beplantning i eksisterende haver", da kunstgræsplænen ikke kan karakteriseres som beplantning.

Spørgsmålet er herefter, om A har krav på dispensation til etablering af stengærde og kunstgræsplæne, herunder om der er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet blandt andet lagt vægt på, at kunstgræsset og stengærdet efter nævnets vurdering på væsentlig måde vil ændre det naturlige dyre- og planteliv på ejendommen. Nævnet har tillige lagt vægt på den præcedens en dispensation vil medføre. Nævnets vurdering støttes af skønserklæringen og skønsmandens forklaring i retten.

På den baggrund, og da A ikke i øvrigt har godtgjort, at nævnet ved afgørelsen har lagt vægt på forhold, som strider mod nævnets praksis eller lovens formål, tages Miljø- og Fødevareklagenævnets frifindelsestilstand til følge.

Retten bemærker i den forbindelse, at A synspunkt om, at forholdene er underlagt en mindre restriktiv dispositionspraksis, og at der ved nævnets afgørelse burde være taget hensyn til A reetableringsomkostninger, hverken har støtte i nævnets praksis eller lovens formål.

Efter sagens resultat skal A betale sagsomkostninger til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Sagsomkostningerne, der udgør dækning af udgiften til advokat, er efter sagens værdi og forløb fastsat til 45.000 kr. Retten har herved også lagt vægt på, at der har været foretaget syn og skøn, Beløbet til dækning af advokatomkostninger er inkl. moms, da Miljø- og Fødevareklagenævnet ikke er momsregistreret.

THI KENDES FOR RET:

Miljø- og Fødevareklagenævnet frifindes.

A skal betale sagsomkostninger til Miljø- og Fødevareklagenævnet med 45.000 kr.

Beløbene skal betales inden 14 dage.

Sagsomkostningerne bliver forrentet efter rentelovens § 8 a.

Vejledning

Retten har afsagt dom i sagen.

Hvis du er utilfreds med afgørelsen, kan du som udgangspunkt anke (klage over) dommen til landsretten. Hvis du kun er utilfreds med dommens afgørelse om sagsomkostninger, kan du kære (klage over) denne del af afgørelsen til landsretten.

Ikke alle afgørelser kan ankes eller kæres

Du kan kun anke dommen, hvis forskellen mellem byrettens dom og det resultat, du ønsker at opnå i landsretten, er over 20.000 kr. Hvis forskellen er mindre, skal du have tilladelse fra Procesbevillingsnævnet for at anke.

Landsretten kan afvise at behandle en ankesag, hvis landsretten vurderer, at der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald i landsretten.

Du kan kun kære afgørelser om sagsomkostninger, hvis omkostningsbeløbet er fastsat til mere end 20.000 kr., eller hvis retten har bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger, og du kræver, at modparten skal betale mere end 20.000 kr. I andre situationer kan du kun kære omkostningsafgørelsen, hvis du får tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Frister for at anke og kære

Fristen for at anke er **4 uger** fra dommens dato. Hvis du ikke kan anke uden en tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere en ansøgning til Procesbevillingsnævnet inden **4 uger**.

Fristen for at kære omkostningsafgørelsen er **2 uger** fra dommens dato. Hvis du ikke kan kære afgørelsen uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere en ansøgning til Procesbevillingsnævnet inden **2 uger**.

Sådan gør du, hvis du vil anke eller kære

Du kan anke dommen på minretssag.dk ved at trykke på knappen "Opret appel" og derefter vælge "Anke" og følge vejledningen. Hvis du vil kære omkostningsafgørelsen, skal du vælge "Kære" og følge vejledningen.

Hvis du søger om tilladelse til anke eller kære hos Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere din ansøgning til Procesbevillingsnævnet. Du kan ikke indlevere

ansøgningen på [minretssag.dk](https://www.minretssag.dk).

Du kan læse mere på [domstol.dk](https://www.domstol.dk).

Publiceret til portalen d. 16-10-2023 kl. 09:00

Modtagere: Advokat (H) Anette Kusk, Sagsøger A Advokat (H)
Louise Solvang Rasmussen, Sagsøgte Miljø- og Fødevareklagenævnet